Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1985/86:12

om anslag till statlig personalpolitik m. m. (prop. 1985/86:100 bilagorna 2 och 15)

AU 1985/86:12

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet de delar av proposition 1985/86:100 bilagorna 2 (Gemensamma frågor) och 15 (civildepartementet) som hänvisats till arbetsmarknadsutskottet för beredning jämte tre motioner från allmänna motionstiden i år.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att 515,3 milj. kr. skall anvisas till anslag som rör den statliga personalpolitiken. Detta gäller bl. a. kostnaderna för statens löne- och pensionsverk, statens arbetsmarknadsnämnd och statens institut för personalutveckling samt bidrag till stiftelsen Statshälsan och till förnyelsefonder på det statligt reglerade området. I fråga om det sistnämnda anslaget reserverar sig folkpartiets företrädare för avslag. Moderata samlingspartiet och centerpartiet förordar i en gemensam reservation att regeringen skall säga upp det avtal för vars fullföljande ifrågavarande anslag är avsett.

I sammanhanget tillstyrker utskottet också att 2,4 milj. kr. anvisas för bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet. Mot detta förslag reserverar sig moderata samlingspartiet.

I. Gemensamma frågor (prop. 1985/86:100 bil. 2)

Under punkt 6 (s. 8) bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet anför om den nordiska utbytestjänstgöringen.

Under punkt 7 (s. 9) hemställs dels att riksdagen godkänner den i propositionen förordade nya ordningen för redovisning av verksamheten i den offentliga sektorns särskilda nämnd som innebär att redovisning föreslås ske de år då nämnden har fått eller behandlat något ärende, dels att riksdagen bereds tillfälle ta del av den lämnade redovisningen.

Under punkt 8 (s. 10) bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet anför om verksamheten i nämnden för vissa omplaceringsfrågor.

Punkt 4 (s. 7) behandlas av utskottet i ett senare betänkande.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad som förordas i propositionen i fråga om den framtida redovisningen av verksamheten inom den offentliga sektorns särskilda nämnd samt att de nämnda redogörelserna läggs till handlingarna utan erinran.

1 *Riksdagen 1985/86. 18 saml. Nr 12*

1. beträffande *framtida redovisning av verksamheten i den offentliga sektorns särskilda nämnd*
att riksdagen bifaller proposition 1985/86:100 bil. 2 i motsvarande del,

2. beträffande *regeringens anmälan under punkterna 6, 7 och 8 i proposition 1985/86:100 bil.2*
att anmälan under nämnda punkter läggs till handlingarna.

Trettonde huvudtiteln

II. Statlig personalpolitik m. m. (prop. 1985/86:100 bil. 15 delvis)

1. Statens löne- och pensionsverk m. fl. anslag

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna D 1–D 14 samt D 16 och hemställer

1. att riksdagen till *Statens löne- och pensionsverk* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 45 542 000 kr.,

2. att riksdagen till *Statlig personaladministrativ informationsbehandling* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

3. att riksdagen till *Statens arbetsmarknadsnämnd* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 22 367 000 kr.,

4. att riksdagen till *Lönekostnader vid viss omskolning och omplacering* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 43 000 000 kr.,

5. att riksdagen till *Vissa trygghetsåtgärder för lärare* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.,

6. att riksdagen till *Statens institut för personalutveckling: Bidrag till myndighetsuppgifter* för budgetåret 1986/87 anvisar ett anslag av 9 548 000 kr.,

7. att riksdagen till *Statens institut för personalutveckling: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

8. att riksdagen till *Bidrag till särskilda personalutbildningsåtgärder m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 13 000 000 kr.,

9. att riksdagen till *Statens arbetsmiljönämnd* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 1 077 000 kr.,

10. att riksdagen till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 215 000 kr.,

11. att riksdagen till *Bidrag till stiftelsen Statshälsan* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 270 000 000 kr.,

12. att riksdagen till *Viss förslagsverksamhet m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 250 000 kr.,

13. att riksdagen till *Vissa skadeersättningar m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 100 000 kr.,

14. att riksdagen till *Statlig kreditgaranti för bostadsanskaffningslån* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

15. att riksdagen till *Externa arbetstagarkonsulter* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 6 160 000 kr.

2. Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen under punkt D 15 (s. 51) att riksdagen till Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området för budgetåret 1986/87 skall anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

Motionerna

1985/86:A606 av Alf Wennerfors m. fl. (m), vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kollektivavtalens omfattning inom det statliga området,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för uppsägning av kollektivavtal med avseende på de s. k. förnyelsefonderna på det statligt reglerade avtalsområdet.

1985/86:Fi219 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), vari yrkas

5. att riksdagen beslutar avslå förslaget om Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området (bil. 15, D 15).

Utskottet

Regeringens förslag om anvisning av 100 milj. kr. för bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området innebär ett fullföljande av det avtal som slöts i denna fråga i juni 1985 och som därefter godkändes av dåvarande riksdagens lönedelegation. Riksdagen beslutade hösten 1985 (AU 1985/86:7) om medel för detta ändamål för innevarande budgetår.

Huvudändamålet med fonderna är att bereda utvecklingsmöjligheter och tryggad anställning för arbetstagare med bristande utbildning samt för personalgrupper som till följd av strukturförändringar befinner sig i eller riskerar att komma i övertalighetssituationer.

Yrkandena i motion 1985/86:A606 av Alf Wennerfors m. fl. (m) om att regeringen inte bör acceptera kollektivavtal av det slag som förnyelsefonderna på det statligt reglerade området innebär samt att regeringen därför bör vidta åtgärder för att säga upp avtalet sammanfaller med yrkanden i en motion från samma huvudmotionär hösten 1985 (motion 1985/86:158). Även yrkandet i motion 1985/86:Fi219 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) om att riksdagen skall avslå regeringens förslag om anvisning av medel för bidrag till dessa förnyelsefonder har sin motsvarighet i yrkanden från motionärer tillhörande folkpartiet hösten 1985 (motion 1985/86:153).

Utskottet anförde med anledning av de nämnda yrkandena i sitt betänkande AU1985/86:7 att det avtal för vars fullföljande regeringen äskar medel har

godkänts av riksdagens lönedelegation. Utskottet konstaterade vidare att lönedelegationen därvid hade en majoritet som bestod av representanter för de tre borgerliga partierna. Det innebär att företrädare för de partier som nu yrkar att avtalet inte skall fullföljas ingick i denna majoritet. Vidare erinrades om att enligt grundlagen (regeringsformen 9 kap. 11 §) har godkännandet lämnats på riksdagens vägnar samt att riksdagen därför är bunden av det ingångna avtalet.

Eftersom inga nya omständigheter har tillkommit vill utskottet i övrigt citera vad som anfördes i det nämnda betänkandet med anledning av de båda motionerna. Härvid skall erinras om att den i det följande nämnda motionen 153 innehåller samma yrkande som den nu aktuella motionen från folkpartiet och att i motion 158 framförs samma yrkanden som den nu behandlade kommittémotionen från moderata samlingspartiet. Utskottet anförde:

Ett bifall till yrkandet i motion 153 att medel inte skall anvisas för dessa fonder skulle därför enligt utskottets bedömning leda till avtalsbrott. Med hänsyn till den betydelse det har för upprätthållande av ordnade förhållanden på arbetsmarknaden att ingångna avtal hålls – och detta måste i särskild grad gälla avtal som ingås under riksdagens medverkan – måste självfallet ett handlande från riksdagens sida som leder till brott mot ingångna avtal bestämt avvisas. Motion 153 bör mot denna bakgrund avslås av riksdagen i denna del.

Utskottet menar för sin del att yrkandet i motion 158 om att säga upp avtalet i fråga troligen skulle få samma praktiska konsekvenser som yrkandet i motion 153 om att inga medel skall utgå för ändamålet. Avtalet omfattar nämligen i den aktuella delen perioden fram t. o. m. utgången av budgetåret 1988/89. Utskottet ifrågasätter om det i praktiken är möjligt att frigöra sig från avtalet utan att bryta det. Någon uppsägningsklausul har inte fogats till avtalet. En omförhandling som syftar till avveckling av fonderna skulle i och för sig vara en möjlighet, men det finns inte anledning tro att de anställdas organisationer skulle göra det på villkor som ur riksdagens synvinkel framstår som fördelaktigare, ekonomiskt eller på annat sätt, än dem som gäller för det godkända avtalet.

– – –

Utskottet har i motsats till motion 158 inte några principiella invändningar mot att åtgärder av här aktuellt slag regleras genom avtal. Utskottet anser för sin del att frågan om inrättandet av trygghetsfonderna har ett nära samband med avlöningsförmåner etc. för de statligt anställda bl. a. på det sättet att ett möjligt alternativ i förhandlingarna vid det aktuella tillfället synes ha varit att de medel som nu skall tillföras fonderna i stället hade använts till förstärkta avlöningsförmåner. Motion 158 avstyrks med det anförda i refererad del.

Med hänvisning till den lämnade redovisningen avstyrker utskottet de båda motionerna A606 och Fi219 i aktuella delar och tillstyrker regeringens yrkande om medel till anslaget.

Utskottet vill slutligen i detta sammanhang meddela att också parterna på riksdagens avtalsområde har slutit ett avtal om förnyelsefonder med samma syfte som de ovan behandlade. Kostnaderna härför under perioden 1985/86–1988/89 beräknas uppgå till ca 1 milj. kr.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1985/86:A606 yrkandena 1 och 2 och

1985/86:Fi219 yrkande 5 till *Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

III. Övriga ändamål (prop. 1985/86:100 bil. 15)

Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet

1984/85	Utgift	2 116 370 kr.
1985/86	Anslag	2 250 000 kr.
1986/87	Förslag	2 400 000 kr.

Från anslaget utgår bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet. Medlen disponeras av civildepartementet efter särskilda beslut av regeringen enligt de riktlinjer som anges i proposition 1981/82:155 och AU 1981/82:24.

Propositionen

Under punkt G 1 (s. 108) föreslås att riksdagen till Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 2 400 000 kr.

Motion

1985/86:A605 av Alf Wennerfors m. fl. (m), vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet,

5. att riksdagen avslår regeringens förslag att till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet för budgetåret 1986/87 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.

Utskottet

I propositionen föreslås att det s. k. grundbidraget skall höjas till 130 000 kr. samt att det rörliga bidraget skall höjas till 5:50 kr. per medlem. Ökningen av anslagsbehovet beräknas med hänsyn härtill till 150 000 kr.

I motion 1985/86:A605 av Alf Wennerfors m. fl. (m) anförs att bidraget främst går till de politiska kvinnoorganisationerna som redan får medel från moderpartierna samt att anslaget därför kan slopas.

Här aktuella yrkanden från moderata samlingspartiet har väckts under de senaste åren och avstyrkts vid utskottsbehandlingen. Utskottet har därvid framhållit att kvinnoorganisationerna har betydelsefulla uppgifter i samhället samt att det inte kan godtas att dessa organisationer i motsats till andra jämförbara folkrörelser skulle stå utan någon form av statligt stöd. I motion A605 framförs inte några nya omständigheter som skulle motivera en ändrad ståndpunkt från utskottets sida. Utskottet tillstyrker därför regeringens

förslag till medelsanvisning och avstyrker därmed motion A605 i motsvarande del.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1985/86:A605 yrkandena 4 och 5 till *Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 2 400 000 kr.

Stockholm den 8 april 1986

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Marianne Stålberg (s), Lahja Exner (s), Börje Hörnlund (c), Gustav Persson (s), Bengt Wittbom (m), Sten Östlund (s), Charlotte Branting (fp), Lars-Ove Hagberg (vpk), Anders G Högmark (m), Per-Ola Eriksson (c), Monica Öhman (s), Ture Ångqvist (s) och Erik Holmkvist (m).

Reservationer

1. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området (punkt II:2)

Börje Hörnlund (c) Bengt Wittbom (m), Anders G Högmark (m), Per-Ola Eriksson (c) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Utskottet anförde" och på s. 4 slutar med "till anslaget" bort ha följande lydelse:

Som framgår av den tidigare riksdagsbehandlingen (FiU 1984/85:9) har moderata samlingspartiet och centerpartiet motsatt sig införandet av förnyelsefonder inom det privata näringslivet. Skälen härtill är att fonderna medför en påtvingad avsättning och tvångsmässig styrning av resurser som företagen bör ha rätt att fritt förfoga över. Därutöver förstärker systemet med ytterligare fackligt kontrollerade fonder framväxten av en koorporativ maktstruktur i näringslivet.

Förnyelsefonder på det statliga området har introducerats genom avtal. Syftet och organisationen avviker väsentligt från vad som gäller inom den privata sektorn. På det statliga området får fonderna snarast karaktären av ett anslag avsett för insatser som underlättar förändringar och omstrukturering. Det finns emellertid redan andra anslag med just detta syfte, varför behovet enligt utskottets mening är tillgodosett.

Regeringens löfte att införa förnyelsefonder på det statliga området avgavs i förhandlingar som följdes av ett avtal som sedan formellt godkänts av riksdagens lönedelegation. Enligt utskottets mening är det anmärkningsvärt att regeringen handlägger en fråga av så stor principiell vikt utan att riksdagen i sin helhet ges möjlighet att ta ställning. De mycket starka

invändningar som riktades mot införandet av förnyelsefonder inom det privata området äger också giltighet i detta sammanhang. Men av viktigare principiell betydelse är att anslaget till de s. k. förnyelsefonderna inte kan betraktas som lönekostnader och därför icke bör regleras i kollektivavtal. Det kan som anförs i motion A606 (m) ifrågasättas om det över huvud taget finns någon begränsning beträffande vilka politiska utfästelser som på detta sätt kan ges om en sådan fråga tillåts bli reglerad genom avtal. Kollektivavtal med denna typ av utfästelser bör inte accepteras. Regeringen bör därför snarast föranstalta om uppsägning av det nu gällande kollektivavtalet om förnyelsefonder. Motion A606 tillstyrks alltså i denna del.

Att som föreslås i motion Fi219 (fp) nu inte anvisa några medel till anslaget Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området skulle leda till avtalsbrott. Utskottet motsätter sig ett sådant tillvägagångssätt, eftersom det är angeläget att ingångna avtal på den svenska arbetsmarknaden respekteras. Motion Fi219 avstyrks därför i denna del.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:A606 yrkandena 1 och 2, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1985/86:Fi219 yrkande 5

dels till *Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om utfästelser i kollektivavtal och uppsägning av avtalet om förnyelsefonder på det statligt reglerade området.

2. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området (punkt II:2)

Elver Jonsson (fp) och Charlotte Branting (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Utskottet anförde" och på s. 4 slutar med "till anslaget" bort ha följande lydelse.

Folkpartiet har som framgått i annat sammanhang avvisat de förnyelsefonder som nu finns på den privata sektorn. De skäl som därvid anfördes är giltiga även i fråga om sådana fonder på det statligt reglerade området. Uppbyggnaden av dessa fonder bör därför avbrytas. Riksdagen bör uppdra åt regeringen att låta säga upp avtalet. I avvaktan på resultatet av de förhandlingar som därvid måste ske bör som föreslås i motion Fi219 (fp) några medel till anslaget Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området inte anvisas. Regeringen bör återkomma till riksdagen i anslagsfrågan när resultatet av det föreslagna förhandlingsarbetet föreligger. Det anförda innebär att motion Fi219 tillstyrks i aktuell del. Motion A606 (m) blir genom vad som föreslagits i allt väsentligt tillgodosedd och bör inte föranleda någon ytterligare åtgärd.

dels att utskottets hemställan under bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Fi219 yrkande 5 och med

anledning av motion 1985/86:A606 yrkandena 1 och 2
dels avslår propositionen i vad avser begäran om anslag för budgetåret 1986/87 till *Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området,*
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om uppsägning av avtalet om förnyelsefonder på det statligt reglerade området.

3. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet (punkt III)

Bengt Wittbom, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Här aktuella" och på s. 6 slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Bidraget till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet infördes genom riksdagsbeslut år 1982. Moderata samlingspartiet avvisade då förslaget av två skäl. Det ena var statsfinansiellt. Det andra byggde på principiella invändningar. Större delen av stödet tillfaller de politiska partiernas kvinnoförbund, och moderata samlingspartiet ville inte lämna sitt bifall till införandet av ytterligare ett partistöd. Efter förnyat övervägande har utskottet kommit fram till att detta synsätt fortfarande är giltigt. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion A605 att riksdagen inte skall anvisa några medel till anslaget Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:A605 yrkandena 4 och 5 avslår propositionen i vad avser begäran om anslag för budgetåret 1986/87 till *Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet.*

gotab Stockholm 1986 10683